

Wyczański, Andrzej

Wystawa "La Paix de Westphalie 1648" w Archives Nationales w Paryżu

Przegląd Historyczny Zeszyt dodatkowy, 481-482

1948

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

opinię co do konieczności wspólnych badań porównawczych w zakresie protohistorii ludów nadbałtyckich, a także w niektórych sprawach szczegółowych, np. co do słowiańskiego charakteru Wolina, jego handlu międzynarodowego, legendy Jomsborga i in. Referaty wygłoszone w czasie konferencji zostaną ogłoszone w osobnym numerze *Revue de Synthèse*.

M. Sz., A. G.

WYSTAWA „LA PAIX DE WESTPHALIE 1648” W ARCHIVES NATIONALES W PARYŻU

26 października 1948 r. otwarto w Hôtel de Rohan, należącym do Archives Nationales, wystawę poświęconą 300-leciu pokoju westfalskiego. Obchód ten został uchwalony przez parlament francuski równocześnie z obchodem 1848 roku, rząd zdecydował o jego formie w postaci wystawy, a tą zorganizowały Archives Nationales z nowym ich dyrektorem CH. BRAIBANT na czele. Wobec uroczystości obchodzonej w całej Europie rocznicy Wiosny Ludów, w większości krajów 300-lecie pokoju westfalskiego minęło bez echa. Jednak nie we wszystkich, Holandia, która temu pokijowi zawdzięcza prawne uznanie swego niepodległego bytu, uczciła go wielką wystawą w Delft. Również Szwecja, dla której okres ten stanowił apogeum potęgi i sławy, postarała się uczcić tę datę osobną wystawą, Francja nie pozostała za nimi w tyle. Dla niej pokój 1648 stanowił utrwalenie dojścia do Renu. I pod tym nadal aktualnym kątem widzenia urządzono wystawę w Paryżu. Objęła ona przy tym również wypadki związane z problemem 3 biskupstw (Metz, Toul, Verdun) w latach 1552 — 1648, jak i kwestię Alzacji w latach 1618 — 1697.

Wystawa pokoju westfalskiego została starannie opracowana od strony naukowej. Na ekspozycję złożyły się zbiory francuskie, i obce. Z Paryża wystawiono kilkaset aktów, pism, rycin i obrazów z Archives Nationales, Archives des Affaires Etrangères, Bibliothèque Nationale i Musée du Louvre. Korzystano też z zasobów prowincjonalnych, głównie z archiwów departamentalnych z północno-wschodniej części Francji, oraz municypalnych, przede wszystkim ze Strasburga, Kolmaru, Metz, Toul i Verdun. Z zagranicznych należy wymienić szwedzkie (Riksarkivet Kungliga, Livrustkammaren, Husgeredskammaren i in.), holenderskie (Algemeen Rijksarchief, Koninklijke Bibliotheek, Rijksmuseum), belgijskie (Archives Générales du Royaume, Bibliothèque Royale), austriackie (Oesterreichisches Staatsarchiv i Kunsthistorisches Museum), a nawet hiszpańskie (zbiory ks. Alba). Wykorzystano również kolekcje prywatne.

Wśród ekspozycji na pierwsze miejsce wybijają się oryginały dokumentów, głównie o charakterze dyplomatycznym. Są to więc: traktaty pokoju pomiędzy Hiszpanią a Holandią (Münster 30 I 1648), między Francją a cesarzem Ferdynandem III oraz księżętami i stanami niemieckimi (Münster 24 X 1648), na koniec Szwecji z cesarzem, księżętami i stanami Niemiec (Osnabrück 14 i 24 X 1648). Uzupełniają je pełnomocnictwa, preliminarze, ratyfikacje, rozporządzenia wykonawcze, instrukcje, listy itp., dotyczące tak samego pokoju, jak wojny i całego okresu objętego wystawą. Należy zaznaczyć, że dział ten jest najstaranniej dobrany, opracowany i wystawiony. Jest to dobry przykład służby społecznej archiwów.

Drugą grupę stanowią materiały opisowe i ilustracyjne dotyczące całości okresu, na co się składają pisma, listy, druki, rysunki, tkaniny i obrazy. Jest również sporo ówczesnego uzbrojenia i strojów. Z tą grupą łączą się pamiątki dotyczące głównych postaci epoki jak Gustaw Adolf, Oxenstierna, Wallenstein, Richelieu,

Ludwik XIII, Ludwik XIV, Turenne. Są to portrety, listy, stroje i broń, znalazł się tu m. in. sławny amulet Wallensteina.

Wśród eksponatów nie ma poloników.

Niedostatkami wystawy jest jej dość słabe opracowanie graficzne, np. dwie schematyczne mapki Niemiec dają zwiedzającemu za mało. Wystawa wymaga od zwiedzających przygotowania fachowego, by w pełni z niej korzystali, w czym zresztą nie tyle objaśnienia, co wydany drukiem katalog znacznie pomaga.*) Zato dla historyka wystawa stanowi niezwykle cenny pokaz najważniejszych dokumentów epoki, zgromadzonych z wielu, czasem trudno dostępnych archiwów i bibliotek europejskich. Można mieć nadzieję, że obchód rocznicy nie skończy się na wystawie, ale ukazać się też prace posuwające naprzód naszą znajomość tego przełomowego okresu.

A. W.

MIĘDZYNARODOWY KOMITET NAUK HISTORYCZNYCH ukonstytuował się, jak wiadomo ze sprawozdań delegata do spraw międzynarodowych PTH. (por. Kw. Hist. 1948), w sposób następujący:

Prezes: prof. Hans Nabholz, prof. hon. uniwersytetu w Zürichu, wiceprezesi: Robert Fawtier, membre de l'Institut, prezes francuskiego komitetu nauk historycznych i Sir Charles Webster, prof. London School of Economics; skarbnik: dr Anton Largialér, prof. uniw. w Zürichu i dyrektor Archiwum Państwowego; sekretarz generalny: Charles Morazé, directeur d'études w Ecole des Hautes Etudes; członkowie: Axel Linwald, dyrektor archiwów duńskich, Donald McKay, prof. uniwersytetu Harvard, Cambridge Mass., Karol Stloukal, prof. uniw. w Pradze; radcy: Halvdan Koht, b. minister, Waldo G. Leland, Siedziba Komitetu mieści się w Paryżu, Ve, 123 bd Saint - Michel.

Członkami Komitetu, którzy odnowili swój zapis, są obecnie następujące kraje: Algeria — Tunis, Argentyna (prof. dr Claudio Sanchez Albornoz), Austria (prof. dr Leo Santifaller), Belgia (prof. Van Kalken), Brazylia, Bułgaria, Chiny, Czechosłowacja, Chile, Dania, Ekwador, Egipt, Finlandia, Francja, Grecja Hiszpania (D. Menendez Pidal) Holandia, Irlandia Jugosławia, Luxemburg, Mexico Norwegia, Polska, Portugalia, Rumunia, Szwecja (prof. Nils Ahnlund), Szwajcaria, Turcja, Stany Zjednoczone A. P., Urugwaj, Włochy, Wielka Brytania, Indie-Pakistan Kanada, Węgry (prof. dr F. Eckhardt),

Nie są członkami Komitetu: Australia, Albania, Guatemala Iran, Liechtenstein, Monaco, Palestyna, Południowa Afryka, Syria, Watykan, i Abisynia.

Na czele Komisji bibliograficznej Komitetu stoi P. Caron (Francja) jednym z członków jest dr J. Baumgart z Krakowa. Wszystkie kraje współpracujące w *International Bibliography of Historical Sciences* już nadesłany materiał bibliograficzny za r. 1947. Prace redakcyjne wdrożono, tom ten pójdzie do druku zapewne w Belgii. Komisja korzysta z osobnej dotacji UNESCO.

Komisja listy dyplomatów w dobie nowożytnej pod przewodnictwem L. Santifallera z Wiednia pracę podjęła, tom II wydawnictwa jest w przygotowaniu. Ukaże się nakładem firmy Holzhausen w Wiedniu w nakładzie 1000 egz.

Bibliografia *mélanges* (ksiąg zbiorowych i tp.) miała swoją redakcję w Warszawie w osobie H. Bachulskiej. Materiały zabrane przez Niemców zostały odnalezione w 22 skrzyniach wagi łącznej 70 kg w Staatsbibliothek w Berlinie. Poniawez prof. Sven Dahl z Kopenhagi uchylił się od przewodniczenia komisji wydawniczej, zaproponowano je V. Willersowi w Sztokholmie, dokąd wysłano z Berlina cały materiał. Komisja wydawnicza pośród swoich członków liczy prof. J. Dąbrowskiego z Krakowa. Biuletyn Komitetu został zawieszony aż do odwołania.

*) La Paix de Westphalie 1648. Les traités de Münster, la Guerre de Trente Ans. la réunion à la France de l'Alsace et des trois évêchés. Préface de CHARLES BRAIBAUT. Paris 1948, 141 pp. 15 pl.